

Народниот правобранител - Национален превентивен механизам (НПМ) на **19-20.07.2017** година спроведе редовна ненајавена посета на **Јавната установа Дом за стари лица „Сју Рајдер“ во Битола**. Оваа посета беше реализирана во соработка со Здружението на социјални работници на Град Скопје, Комора на психолози на РМ и Здружението на медицински сестри, акушери и техничари на РМ.

НПМ спроведе **редовна ненајавена посета** на Јавната установа во рамки на мандатот и надлежностите кои произлегуваат од Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друго свирепо, нечовечко или понижувачко постапување или казнување и Законот за народниот правобранител. Согласно член 11-а, Народниот правобранител обезбедува посебна заштита на правата на децата, лицата со посебни потреби и на лицата кои се предмет на тортура или друг вид на сурово, нечовечко или понижувачко постапување или казнување, а согласно член 31-а Народниот правобранител за реализација на активностите врши редовни и ненајавени посети во органите, организациите и установите во кои слободата на движење е ограничена за што подготвува и доставува посебен извештај.

НПМ тимот изврши увид во целокупниот објект - поголем дел од спалните соби за сместување на корисници, заедничките, придружните и економско-техничките простории. Од увидот во спалните соби се констатира дека тие се разделени на машки и женски соби и во најголем број случаи во една соба се сместени по двајца корисници, а во неколку од спалните соби има и по еден, три или четири корисници во една соба.

При спроведената посета на Домот за стари лица „Сју Рајдер“, Тимот на НПМ изврши и повеќе групни и индивидуални разговори со присутните корисници. Од спроведените разговори со корисниците, произлезе дека тие се сосема задоволни од односот на персоналот, генерално се задоволни и од условите за сместувањето во Домот, како и од нивото на одржување на хигиената.

И покрај тоа што имаше поплаки во однос на квалитетот и разновидноста на исхраната, се внимава на верската основа при распределба на храната, како и на посебен режим на исхрана во случаи на дијабетес или при потреба од диетален режим на исхрана поради одредена појава или заболување.

Најголемиот број од корисниците на Домот имаат непречена можност за движење во кругот и надвор од кругот на Домот, како и можност за посета и

подолг престој во своите домови. Оттука, може да се констатира дека се почитува нивното право на слобода на движење, но, забелешка е нотирана во врска со ограниченото време за посети во Домот.

Имено, од разговорите со корисниците, како и од спроведениот разговор со директорот на Домот, беше утврдено дека посетите во Домот можат да се спроведуваат во конкретен временски период од денот, односно од 11:00 часот предпладне, а најдоцна до 17:00 часот попладне. Според Кукниот ред на установата, пак, посети на корисниците се дозволени претпладне во периодот од 09:00 до 09:30 и попладне од 15:00 до 17:00 часот.

НПМ смета дека ограничувањето на времето за посети ги попречува корисниците да воспостават основен контакт со своите семејства и останатите блиски лица, особено од причина што добар дел од нив се вработени и „обврзани“ со конкретно работно време, па оттука и не се во можност да го посетат Домот токму во овозможеното време за вршење посети.

Од овие причини, НПМ препорачува да запре праксата на ограничување на времето за вршење посети и да се овозможи слободно и непречено посетување на Домот, при што сепак ќе се води сметка да не се нарушува нормалното функционирање на Домот и предвидените редовни активности на корисниците.

Од информациите што НПМ тимот ги доби од корисниците на Домот, може да се констатира дека личната хигиена во Домот соодветно се обезбедува. Имено, корисниците навремено ги добиваат потребните хигиенски средства, постелнината се менува еднаш неделно и гардеробата, исто така се менува редовно, зависно од потребите на самите корисници. Обезбедно е капење и бричење еднаш во неделата, за корисници кои не се во состојба сами да го сторат тоа, додека пак, корисниците кои се во состојба самите да се грижат за личната хигиена, имаат можност да се капат и почесто.

Од спроведените разговори со корисниците и со директорот на Домот, произлезе дека на корисниците не им е достапна топла вода во текот на целиот ден, односно во Домот топла вода може да се користи само во период од 11:00 часот предпладне, најдоцна до 14:00 часот попладне. НПМ смета дека треба да запре ваквата пракса и да им се овозможи на корисниците во Домот постојано користење на топла вода, како би можеле непречено да ги извршуваат основните хигиенски потреби.

Од разговорот со директорката и корисниците во Домот, тимот на НПМ констатира дека директорката редовно ги посетува и остварува непосредни средби со корисниците коишто можат директно да и се пожалат за какви било проблеми поврзани со третманот или остварувањето на нивните права. Сепак, формален систем на поплаки каде што секоја поплака посебно ќе се

документира и ќе се евидентира секоја од преземените мерки за испитување на истата, се уште не е воспоставен.

Како резултат на реализираната посета, Националниот превентивен механизам подготви посебен извештај во кој ги констатираше состојбите и даде соодветни препораки упатени до Министерството за труд и социјална политика и до директорот на јавната установа со цел да се елиминираат недостатоците и ризиците.